

Projecten van Erfgoedcel Hasselt (2005-2014)

Inventarisatie en digitalisering

Hasel

In 2007 ging de website www.hasel.be online. Hasel staat voor Hasselts Erfgoed Lexicon. Gegevens over Hasselaren, Hasseltse plekken en voorwerpen worden hier samen met verhalen en foto's gebundeld. De website over het Hasseltse erfgoed is intussen flink gegroeid, dankzij de gewaardeerde medewerking van vrijwilligers.

Verhalen achter gevels – Stedelijke Waarden

Het project "Verhalen achter gevels" was een aanzet om het immateriële erfgoed, dat verbonden is aan de Hasseltse gebouwen, online te inventariseren. Via een invulformulier op www.hasel.be konden Hasselaren meehelpen aan het bewaren van de verhalen achter de gevels. Regelmatig werden oproepen gelanceerd om informatie te verzamelen.

Inventarisatie van het religieuze erfgoed in Hasselt

Alle parochies zijn decretaal verplicht om een inventaris op te maken van hun bezittingen. Erfgoedcel Hasselt ondersteunde de Hasseltse parochies bij het inventariseren van hun kunst- en cultusobjecten. Een kunsthistoricus van het Centrum voor Religieuze Kunst en Cultuur maakt per parochie een overzicht op van het religieuze erfgoed. Die inventaris werd telkens gepubliceerd in boekvorm en ook online ter beschikking gesteld op www.erfgoedplus.be.

Mondelinge geschiedenis

Erfgoedcel Hasselt en de stedelijke musea begeleidden een project rond mondelinge geschiedenis in samenwerking met vrijwilligers. Het was de bedoeling om op systematische manier getuigen te interviewen en zo hun verhaal te bewaren als bron voor onderzoek in de toekomst. In 2007 lag de focus op het natuurgebied Tommelen. De erfgoedcel ondersteunde ook het onderzoek naar een digitale geluidsdatabank in het project "Van horen zeggen".

Digitalisering van collecties

Om enkele belangrijke Hasseltse erfgoedcollecties voor de toekomst te bewaren, financierde Erfgoedcel Hasselt de digitalisering ervan:

- Kadastrale leggers (ca. 30.000 pagina's in het Hasseltse kadaster)
- Fotoarchief van de Virga Jessefeesten
- Fotocollectie van de dienst mobiliteit Hasselt
- Collectie Lucie Gelber, i.s.m. de Vlaamse erfgoedcellen

Educatie

Samenwerking met lerarenopleiding: Erfgoedmodule

Sinds 2007 heeft de Xios Hogeschool (nu PXL) voor de lerarenopleiding de keuzemodule erfgoed opgenomen in het curriculum. De studenten gaan na een theoretisch gedeelte zelf aan de slag: ze voeren een opdracht uit waarbij ze kritische leren omgaan met bronnen en die informatie verwerken in hun eigen lessen in de klas.

Veldeke in de klas

In 2007 vierde Hasselt Hendrik van Veldeke. Om het erfgoed dat deze Hasseltse dichter achterliet, tot in de klas te brengen, werkte de Erfgoedcel Hasselt samen met enkele leerkrachten en drie hogescholen uit Limburg aan lesbrieven voor het lager en secundair onderwijs.

- Lesbrief voor het lager onderwijs. Hendrik van Veldeke en de middeleeuwen
- Lesbrief voor de eerste graad secundair onderwijs – Nederlands. Hendrik van Veldeke en jeugdliteratuur
- Lesbrief voor de tweede graad van het secundair onderwijs – geschiedenis. Hendrik van Veldeke - het graafschap Loon en de romaanse kunst
- Lesbrief voor de derde graad van het secundair onderwijs – Nederlands. Hendrik van Veldeke en de Nederlandse letterkunde

Hendrik van Veldeke werd verder herdacht in tentoonstellingen, lezingen, poëzie, theater, muziek, toeristische routes, ... voor volwassenen, jongeren en kinderen op diverse locaties.

Mirakels en spektakels

Deze lespakketten bevatten suggesties voor lessen over tradities en immaterieel erfgoed, met de Hasseltse Virga Jessefeesten als uitgangspunt. Ze werden samengesteld door Erfgoedcel Hasselt en het departement lerarenopleiding van de XIOS Hogeschool.

- Derde en vierde leerjaar van het lager onderwijs
- Tweede graad van het secundair onderwijs

Ik zie, ik zie, wat jij niet ziet!

Deze luisterroute met mp3 neemt jongeren mee voor een ontdekkingsstocht door Hasselt. De teksten voor de luisterroute werden geschreven door Ed Franck en Kolet Janssen en ingesproken door Warre Borgmans en Ianka Flerackers.

Onderzoek

De reliekenschat van Herkenrode: onderzoek en conservatie

De reliekenschat van Herkenrode bevindt zich vandaag in de Sint-Quintinskathedraal en is omwille van het aantal schedels (47) uniek voor België. Erfgoedcel Hasselt begeleidde een traject rond het onderzoek naar de schedels en de conservatie ervan.

De relieken stonden centraal in een tijdelijke multimediale opstelling: via een touchscreen kon elk fragment van de reliekenschat naar voren gehaald worden en van alle kanten bekeken worden.

Bij de tentoonstelling hoorde de publicatie "Schedelreliëken van Herkenrode", die het onderzoek en de conservatie van de reliekenschat beschrijft. Er is ook een postkaartenreeks van de reliekenschat.

Stimuleren van onderzoek door verenigingen en/of particulieren

Een belangrijk deel van de werking van de Erfgoedcel was het stimuleren van onderzoek naar het verhaal van Hasselt. Er werd inhoudelijke, financiële en/of communicatieve ondersteuning geboden.

De volgende publicaties waren daarvan het resultaat:

- De vierdelige reeks Monasterium Herkenrode
- Rechtspraak achter schuine gevels
- Een sprong voorwaarts. Hasselt tussen 1800 en 1900
- Hasselt extra muros. Hasselt buiten de stadswallen, beschreven aan de hand van het bunderboek van Petrus Vanpaesschen (1782)
- Wa speele ze? - cinemawandeling en publicatie
- De Sint-Gertrudiskerk in Kuringen
- Helikon – intens en divers
- Dokter Louis Willems - Redder van runderen en mensen
- Culinaire herinneringen aan Hasselt, de hoofdstad van de smaak
- Landelijk vakwerk in Hasselt
- Elisabeth van Spalbeek
- Orgels in Hasselt
- Hasselt, een parel van historische vakwerkbouw

Literair erfgoed in Hasselt

Hendrik van Veldeke, Jos Ghysen, Axelle Red, Emmy Swerts ... op het vlak van de letteren heeft Hasselt heel wat te bieden. Erfgoedcel Hasselt stelde samen met verschillende partners een inventaris samen van alles wat over Hasselt en door Hasselaren is verschenen.

De mooiste fragmenten van Hasseltse auteurs werden gebundeld in de Letterkalender 2014. Markante literaire plekken in de stad konden ontdekt worden in een letterenwandeling.

Erfgoed en toerisme

Wijkwandelingen

De Hasseltse Toeristische Gidsenbond vzw en de Erfgoedcel Hasselt werkten samen wandelingen uit in de Hasseltse wijken Banneux, Godsheide, Heilig-Hartwijk, Kermt, Kiewit, Kiewit-Heide, Kuringen, Malpertuus, Rapertingen, Runkst, Schimpen, St.-Jansheide, St.-Katarina, St.-Lambrechts-Herk, St. Martinus, Spalbeek, Stevoort, Stokrooie, Tuilt en Wimmertingen.

Rondleidingen/lezingen in Hasseltse gebouwen

- Oude Gevangenis 2006: rondleidingen door Karin De Greeve
- Koloniale Waren Janssens & Gilissen (Kunstencentrum België): rondleidingen in 2008
- Samenwerking rond Open Monumentendag 2009 "Zorg": drie geleide themawandelingen op de Havermarkt
- Lezing over toekomst van de Oude Gevangenis: 2009

Netwerkactiviteiten

Cultuurbeurs

Samen met de erfgoedverenigingen stelde de Erfgoedcel zich aan het publiek voor op de cultuurbeurs in 2011 en 2012.

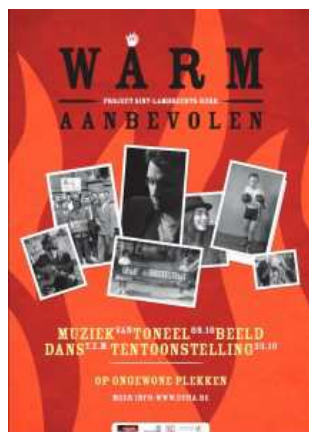
De brochure "Wie is wie? Het Hasseltse erfgoedveld" werd naar aanleiding van de cultuurbeurs in 2011 samengesteld.

Hasselts Klein Onderhoud

Sinds 2014 komt de Hasseltse erfgoedsector jaarlijks bijeen voor het "Hasselts Klein Onderhoud", een inspirerend netwerkmoment. In 2014 was het eerste thema: Hoe presenteren we ons als Hasseltse erfgoedsector aan het publiek?

Hasseltse samenwerkingsprojecten

Wijkprojecten 'Warm aanbevolen'

Warm Aanbevolen is een project voor en door de bewoners van de Hasseltse wijken en deelgemeenten. De bedoeling is kennis te maken met het verleden en heden van de wijk: met zijn geschiedenis, maar ook met elkaar als buurtbewoners en met allerlei vormen van cultuur.

De publicaties bieden een overzicht van hoe het dagelijkse leven eruitzag tijdens de 20ste eeuw, met informatie over verenigingen, feesten, tradities, middenstand, parochiaal leven, ...

Na de eerste edities in Runkst (2001) en Stevoort (2002) werkte de erfgoedcel mee aan volgende edities:

- Warm Aanbevolen – Kuringen, Sint-Jans-Heide, Schimpen, Tuilt, Stokrooie vroeger en nu (2004)
- Warm Aanbevolen – Kermt & Spalbeek vroeger en nu (2006)
- Warm Aanbevolen – Kiewit & Banneux vroeger en nu (2008)
- Warm Aanbevolen – Wimmertingen vroeger en nu (2009)
- Warm Aanbevolen – Sint-Lambrechts-Herk vroeger en nu (2011)
- Warm Aanbevolen – Godsheide & Malpertuus vroeger en nu (2013)

In 2015 werd de reeks Hasseltse wijken afgesloten met Rapertingen.

Erfgoeddag

Verschillende erfgoedinstellingen, -verenigingen en -vrijwilligers nemen regelmatig deel aan Erfgoeddag, de jaarlijkse feestdag van het culturele erfgoed.

De Erfgoedcel ondersteunde organisatoren van erfgoedactiviteiten op inhoudelijk en/of communicatief vlak.

De thema's in de periode 2005-2014 waren achtereenvolgens: Gevaar (2005), In kleur (2006), Niet te schatten (2007), Wordt verwacht (2008), Uit vriendschap (2009), Fake (2010), Armoede troef (2011), Helden (2012), Stop de tijd (2013) en Grenzeloos (2014).

Jubilea

De erfgoedcel ondersteunde enkele organisaties die een jubileum te vieren hadden op inhoudelijk en/of communicatief vlak.

- 100 jaar Koninklijke Harmonie Sint-Cecilia Kuringen 1908-2008
- 100 jaar Aero Kiewit
- 700 jaar Broederschap van de Virga Jesse
- 60 jaar Feestcomité van de stad Hasselt

Samenwerkingsprojecten rond WO I

In 2013 – 2014 zetten verschillende organisaties projecten op rond WO I. De Erfgoedcel werkte samen met volgende partners:

- Het Stadsmus (tentoonstelling Geen nieuws, goed nieuws?!)
- Documentatiecentrum De Graef Kuringen
- Koninklijk Atheneum Hasselt
- Daltonschool
- Erfgoed Sint-Lambrechts-Herk
- Peter Sodermans (publicatie over soldaat Marcel Sodermans)
- student PXL (spionagewandeling)

Portie Erfgoed: Hasselts erfgoedverhalen en -spelers in beeld

Via een overeenkomst met TVLimburg kon 10 maal per jaar een Hasselts erfgoedthema dichter bij het Limburgse publiek gebracht worden, tijdens het namiddagprogramma "Studio TVL".

Archievangids Hasselt

De Hasseltse openbare archieven hebben de handen in elkaar geslagen om gezamenlijk een gids uit te geven, waarin ze hun archieven toelichten en praktische informatie voor de archiefgebruiker meegeven.

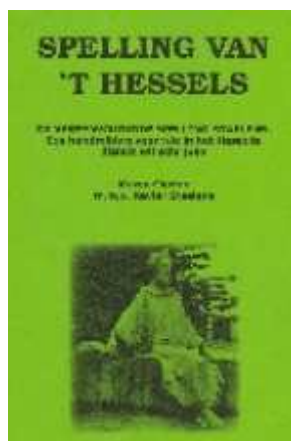
H2O Hasselt. water vroeger, nu en later

Om de verdwenen waterwegen weer in het straatbeeld brengen, en die geschiedenis zo volledig mogelijk te maken, werd het project H2O (Hasselt water) uitgevoerd in 2012. Een tentoonstelling, een waterweek en een fietsroute waren het resultaat. Op de informatieborden langs de fietsroute werd via QR-codes doorgelinkt naar meer informatie op Hasel.

Symposium: de kaartenboeken van Herkenrode

Eind 2013 vond de studiedag "De kaartenboeken van Herkenrode: een waaier aan onderzoeksmogelijkheden. Les atlas-terriers de l'abbaye d'Herkenrode en perspective" plaats in Luik en Herkenrode.

Ondersteuning dialectvereniging Veldeke

De Erfgoedcel en Veldeke Hasselt vzw stelden een brochure samen: "Spelling van 't Hessesels - De vereenvoudigde spelling-Staelens: Een handreiking voor wie in het Hasselts dialect wil schrijven". Zo kunnen gedichten, teksten, liedjes en uitdrukkingen in het Hessesels dialect vastgelegd worden en voor de toekomst bewaard worden.

Ondersteuning van activiteiten door Ons Elfde

In 2006 organiseerde Ons Elfde een tentoonstelling over het Elfde Linieregiment in de Oude gevangenis. Daaraan gekoppeld verscheen de publicatie "Hasselt en zijn soldaten - Het militaire verleden van Hasselt van 1830 tot vandaag".

Samenwerking met Het Stadsmus: participatieprojecten

Erfgoedcel Hasselt werkte mee aan Straat per straat, Erfgoedkoning en Erfgoedgeneraal.

Virga Jessefeesten 2010

Tijdens Erfgoeddag 2009 nodigden de Hasseltse "rotten" iedereen uit om op de Grote Markt mee aan tafel te komen keuvelen. Zo tonen de rotten graag aan iedereen hoe vriendschap een traditie in ere houdt.

In samenwerking met het Virga Jessecomité stelde de Erfgoedcel Hasselt een brochure samen met daarin een beknopte en duidelijke uitleg over wat de Virga Jessefeesten zijn. Nieuwe inwoners, jongeren, toeristen, etc. hebben zo een duidelijk overzicht van de belangrijkste kenmerken van dit immateriële erfgoed van Hasselt.

De families van Herkenrode

De families die in vroegere tijden Herkenrode bewoonden en de omliggende gronden bewerkten, hielden een reünie tijdens Erfgoeddag 2009. Er werd een familiefoto gemaakt van de families Martens en Wouters die de voormalige abdijgebouwen bewoonden.

Twee nieuwe publicaties werden voorgesteld: Paula Mathilde Martens schreef over de periode dat ze er zelf woonde (Kind van Herkenrode) en Marc Willems over de families Wouters die op Herkenrode gewoond heeft (Wouters van Herkenrode).

Samenwerkingsprojecten met Limburgse en/of Vlaamse partners

Expo '58 - Back to the Future

Expo '58 - Back to the Future was het eerste grote gezamenlijke initiatief van de Vlaamse erfgoedcellen. Met de verhalen van getuigen van toen schetsen de erfgoedcellen hoe de Wereldtentoonstelling in heel Vlaanderen écht ervaren werd. Samen met de andere Limburgse erfgoedcellen maakte Hasselt unieke luisterboxen (Box 58), die vanaf april 2008 rondreisden in de Limburgse bibliotheken. Daar konden mensen gaan luisteren naar verhalen van Limburgse bezoekers van de Wereldtentoonstelling.

Het zevende jaar. Zevenjaarlijkse feesten in de regio Maas-Rijn

In opdracht van KADOC voerde Gert Gielis een onderzoek naar de zevenjaarlijkse feesten in de regio Maas-Rijn. De Limburgse erfgoedcellen, Het Stadsmus en het Virga Jessecomité werkten daaraan mee. Daaraan gekoppeld werd een reizende tentoonstellingsmodule samengesteld.

Chiro Expo

In 2009 vierde de Chiro zijn 75ste verjaardag. Die werd in heel Vlaanderen gevierd met een reizende tentoonstelling. Tussen 8 mei en 28 juni 2009 landde die tentoonstelling in domein Bokrijk.

In Limburg was er een extra tentoonstellingsluik over de Limburgse Chiro, met straffe verhalen, herinneringen, foto's en anekdotes. Daarvoor zamelden de Limburgse erfgoedcellen materiaal in bij de Chiro's.

In het spoor van de bloedende hostie

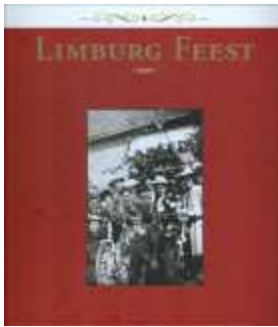
Deze brochure geeft een kort historisch overzicht van de belangrijkste momenten uit de geschiedenis van het Heilig Sacrament van Mirakel. Centraal in de brochure staat een fietsroute uitgestippeld langs de plaatsen waar de beleving van het Heilig Sacrament van Mirakel centraal staat.

De brochure werd samengesteld naar aanleiding van Erfgoeddag 2010.

ECCE: Veiligheidszorg voor mensen, gebouwen en collecties

In 2011 verenigden twaalf erfgoedorganisaties uit Hasselt, Sint-Truiden en Zoutleeuw zich in het netwerk ECCE (Eerste hulp bij Calamiteiten bij Cultureel Erfgoed).

Limburg feest

In "Limburg Feest" staat voor iedere Limburgse gemeente een typisch lokaal feest in de kijker. De Limburgse heemkundige kringen schreven het verhaal achter de feesten neer, om het zo voor latere generaties te bewaren.

Spraakma(k)kers

Citetaal, jongerentaal, dialecten, straattaal, standaardtaal, tussentaal, thuistaal, vaktaal en gebarentaal ... De Limburgse erfgoedcellen, Variaties vzw, FARO vzw, Openluchtmuseum Bokrijk en het Provinciaal Centrum voor Cultureel Erfgoed gingen in het project "Sprakma(k)kers" op zoek naar taalvariatie in Limburg.

Het dagelijkse leven. Geen alledaags verhaal

In dit boek staat de leefwereld van de Limburgers voor de Eerste Wereldoorlog centraal. Meer dan dertig auteurs van verschillende heemkundige kringen onderzochten het verleden van hun gemeente, hun dorp en hun voorouders. Alle aspecten van het dagelijkse leven kwamen aan bod: vrije tijd, eetcultuur, godsdienst, onderwijs, vervoer, ambachten ... Het project werd begeleid door de Limburgse erfgoedcellen en Heemkunde Limburg.

Tot hier en terug

Vijf eeuwen lang vochten Hasselt en Zonhoven om een stuk heidegebied dat hen verbindt. De ruzie zorgde voor de nodige gewapende confrontaties, vernielingen van eigendommen en dure processen. In 2011 plaatsten Het Stadsmus, Erfgoedcel Hasselt en de gemeente Zonhoven het conflict in de juiste historische context. Het project kreeg de steun van de provincie Limburg en de Vlaamse Gemeenschap. Resultaten van het project waren tentoonstellingen in Hasselt en Zonhoven, de in ere herstelde Paalsteensite op de grens tussen beide gemeenten, een quiz en een fietstocht langs de grenzen van het twistgebied.